

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

В И С Н О В О К

на проект Закону України про внесення зміни до статті 5 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб, поданий народним депутатом України Фроловим П.В. та іншими народними депутатами України (реєстр. №12300)

За дорученням Голови Верховної Ради України Р.Стефанчука Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на своєму засіданні 21 березня 2025 року (протокол № 156) розглянув проект Закону України про внесення зміни до статті 5 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб (реєстр. №12300 від 11.12.2024), поданий народним депутатом України Фроловим П.В. та іншими народними депутатами України.

За визначенням суб'єктів права законодавчої ініціативи метою законопроекту є забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до соціальних гарантій та пільг, встановлених Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні», незалежно від задекларованого або зареєстрованого місця їх проживання (перебування).

Законопроектом пропонується внести зміну до статті 5 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні», якою передбачити, що статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території гірського населеного пункту, надається громадянам, які задекларували або зареєстрували місце проживання на території цього населеного пункту чи фактичне місце проживання (перебування) яких підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, постійно працюють або навчаються на денних відділеннях навчальних закладів у цьому населеному пункті, про що громадянам видається посвідчення встановленого зразка виконавчим органом відповідної місцевої ради.

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин, розглянувши на своєму засіданні 23 грудня 2024 року даний законопроект, запропонував рекомендувати Верховній Раді України прийняти його за основу.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу визнав положення законопроекту такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій у своєму висновку рекомендував під час опрацювання цього проекту закону розглянути висловлені зауваження та пропозиції центральних органів виконавчої влади і за результатами розгляду визначитись щодо зазначеного законопроекту під час голосування на засіданні Комітету.

Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку до законопроекту зазначило, що не підтримує прийняття поданого законопроекту. Мінфін звернув увагу, що реалізація запропонованих змін потребуватиме виділення додаткових коштів з державного та місцевих бюджетів на збільшення на 20 відсотків розміру пенсій, стипендій, усіх передбачених чинним законодавством видів державної матеріальної допомоги внутрішньо переміщеним особам, які одержали статус особи, що працює, проживає або навчається на території населеного пункту, якому надано статус гірського. У зв'язку з відсутністю показників для обрахунку Міністерство фінансів України позбавлене можливості спрогнозувати обсяг додаткових видатків місцевих бюджетів.

Міністерство соціальної політики України не підтримує законопроект та зауважує, що на сьогодні є законодавчо невизначеним факт щодо постійного місця проживання особи. Також не визначено механізму моніторингу щодо проживання особи на постійній/тимчасовій основі в населеному пункті, зокрема, що має статус гірського. З урахуванням зазначеного для уникнення юридичних колізій, прийняттю проекту акта мають передувати наступні законодавчі кроки: визначення терміну щодо місця проживання особи, яке є постійним; розроблення та запровадження механізму моніторингу проживання особи на постійній/тимчасовій основі в населеному пункті, зокрема, що має статус гірського; визначення норми щодо підтвердження фактичного місця проживання (перебування) особи Довідкою. Також потребують перегляду існуючі критерії віднесення територій до гірських з метою ефективною підтримки територій, які віднесені до гірських та мають низький рівень соціально-економічного розвитку.

Міністерство розвитку громад та територій України підтримує необхідність внесення змін до статті 5 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» в частині захисту прав громадян, які проживають у гірських населених пунктах, працюють або навчаються, водночас вважає, що

законопроект потребує доопрацювання. Так, зокрема, Мінрозвитку пропонує деталізувати перелік категорій громадян, яким надається статус особи, яка проживає, працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського. До таких осіб запропоновано віднести громадян: які мають зареєстроване або задеклароване місце проживання на території населеного пункту, якому надано статус гірського, та безперервно проживають на території такого населеного пункту не менше 6 місяців; які перебувають на обліку внутрішньо переміщених осіб та безперервно проживають на території населеного пункту, якому надано статус гірського не менше 6 місяців; які постійно працюють на території населеного пункту, якому надано статус гірського; які навчаються за денною формою здобуття освіти у закладах освіти, які розташовані на території населеного пункту, якому надано статус гірського. Крім того, Мінрозвитку пропонує визначити порядок затвердження та видачі посвідчення громадянина, який проживає, працює (навчається) на території гірського населеного пункту, а також процедуру оскарження рішення про відмову у наданні такого посвідчення.

Міністерство освіти і науки України у своєму листі відзначило, що положення законопроекту необхідно привести у відповідність до законодавства України, що діє в сфері освіти, зокрема, у частині першій статті 5 Закону слова «навчаються на денних відділеннях навчальних закладів» замінити словами «навчаються за денною формою здобуття освіти у закладах освіти».

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» відзначила необхідність доопрацювання положення законопроекту в частині застосування терміну «селища міського типу».

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» повідомила про підтримку прийняття законопроекту, водночас наголосивши на необхідності узгодження положень законопроекту із законами України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні» і «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Крім того, зауважено, що з метою належної імплементації законодавчої ініціативи, доцільно визначити механізм моніторингу проживання особи на постійній/тимчасовій основі в населеному пункті, зокрема, що має статус гірського.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» повідомила про відсутність пропозицій до законопроекту, попри те зазначає, що запровадження даної норми матиме вплив на бюджет, а тому є потреба в проведенні фінансово-економічного обґрунтування.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює низку зауважень та пропозицій до змісту законопроекту в частині механізмів контролю постійного або тимчасового проживання осіб у населених пунктах, зокрема тих, яким надано статус гірських та не врахування

підходів до свободи пересування й вибору місця проживання, закріплених Конституцією України та законами України (а саме щодо іноземців та осіб без громадянства, які законно перебувають на території України), а також щодо суб'єктного складу внутрішньо переміщених осіб, якими можуть бути також іноземці та особи без громадянства.

Всебічно обговоривши питання, з'ясувавши позицію народних депутатів України - членів Комітету, запрошених на засідання осіб, Комітет ухвалив висновок рекомендувати Верховній Раді України відповідно до частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України про внесення зміни до статті 5 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб (реєстр. №12300), поданий народним депутатом України Фроловим П.В. та іншими народними депутатами України за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу та в цілому з урахуванням такої пропозиції Комітету:

Розділ I проекту Закону викласти в такій редакції:

«I. Статтю 5 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 9, ст. 58; 2000 р., № 42, ст. 350; 2002 р., № 32, ст. 226) викласти в такій редакції:

«Стаття 5. Порядок визначення та надання громадянам статусу особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського

Статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, надається таким категоріям громадян:

1) які мають зареєстроване або задеклароване місце проживання на території населеного пункту, якому надано статус гірського, та безперервно проживають на території такого населеного пункту не менше шести місяців;

2) які перебувають на обліку внутрішньо переміщених осіб та безперервно проживають на території населеного пункту, якому надано статус гірського не менше шести місяців;

3) які постійно працюють на території населеного пункту, якому надано статус гірського;

4) які навчаються за денною формою здобуття освіти у закладах освіти, які розташовані на території населеного пункту, якому надано статус гірського.

У разі якщо підприємство, установа, організація розташовані за межами населеного пункту, якому надано статус гірського, але мають філії, представництва, відділення, інші відокремлені підрозділи і робочі місця в населених пунктах, яким надано статус гірського, на працівників, які постійно працюють на території населеного пункту, якому надано статус гірського, поширюється статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського.

Статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, крім громадян, визначених частиною першою цієї статті, надається також громадянам, які безперервно проживають не менше шести місяців на території іншого населеного пункту або за межами населеного пункту, умови проживання яких відповідають критеріям, визначеним статтею 1 цього Закону, а також громадянам, які постійно працюють або несуть службу на лісгосподарських підприємствах, гідрометеорологічних станціях, заставах, обсерваторіях, інших об'єктах, що розташовані за межами населених пунктів у гірській місцевості, що відповідають критеріям, визначеним статтею 1 цього Закону.

Для цілей цього Закону безперервним проживанням вважається проживання громадянина на території населеного пункту, якому надано статус гірського, за умови що його разовий виїзд за межі такого населеного пункту у приватних справах не перевищує 90 днів. Не є порушенням вимоги про безперервне проживання виїзд громадянина за межі населеного пункту, якому надано статус гірського, у службове відрядження, на навчання, у відпустку, на лікування за рекомендацією закладу охорони здоров'я або зміна особою місця проживання на території населеного пункту, якому надано статус гірського.

Громадянам, які набули статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, виконавчим органом відповідної місцевої ради видається посвідчення встановленого зразка.

Порядок видачі, зразок бланка посвідчення особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Рішення виконавчого органу місцевої ради про припинення або про відмову у наданні статусу особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, може бути оскаржено в порядку адміністративного оскарження відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» та/або до адміністративного суду».

У разі прийняття проекту Закону в першому читанні та в цілому пропонується Верховній Раді України доручити Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування при підготовці відповідного тексту на підпис Голові Верховної Ради України здійснити спільно з Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України його техніко-юридичне доопрацювання.

Співдоповідачем з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України Комітет визначив народного депутата України, голову підкомітету з питань адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування В.Безгіна.

